

Marc Ottavi ile

RÖPORTAJ

« Mualla, resimlerinde öze giden, içgüdüleriyle hareket eden spontan bir sanatçı. »

Fikret Mualla'nın Tüm Eserleri Derlemesinin birinci cildi 2019 yılında basıldı. Bu sayede, bir Türk sanatçısıyla ilgili olarak, ilk kez bir « Catalogue Raisonné » yayınlanmış oldu. Şu anda hazırlık aşamasında olan ikinci cilt ise, aynı şekilde kitap olarak basılacak. Kerem Topuz'la birlikte bu birinci cildi hazırlamış olan Marc Ottavi, hayat hikayesi son derece özgün ve çekici bu ressamı bizlere tanıtıyor.

Fransız sanat piyasalarının resim uzmanı olarak, Fikret Mualla tutkunuz nasıl başladı ?

1990 yılında, Fransa'nın en önemli müzayede evlerinden birini yöneten Guy Loudmer, çoğalmaya yüz tutan sahte Mualla'ları devre dışı bırakmak amacıyla bir komite kurmaya çalıştı. Komiteye katılanlar arasında, sanatçıyı iyi tanımış olan Bayan Favre-Kleinmann ve Bay Jaunâtre bulunuyor, ama ne var ki eserler hakkındaki görüşleri kesinlikle bağdaşmıyordu. Mualla'nın eserlerine bakışımı zenginleştiren bu toplantılardan çok şey öğrendim.

2000 yılında, tesadüf eseri, Fransa'nın güney bölgesindeki müzayedecilerden biri olan Bay Chassaing'in düzenlediği bir satışta uzman olarak görev alacaktım. Toulouse kentinin sayılı sanayicilerinden biri olan ve çok önemli bir sanat koleksiyonuna sahip olan Bay Garrigou, 1977/78 yıllarında düzenlenen üç atölye satışında Fikret Mualla'nın 100'e yakın eserini edinmişti. Çoğu çerçevesiz, iyi koşullarda kartonlarda saklanmış olan bu guvaşların renkleri son derece tazeydi.

Kerem ve Hıfzı Topuz'un 2009 yılında Fransa'da Fransızca olarak yayınlanan "Fikret Mualla, bir bohemin anatomisi » adlı kitabına bir önsöz yazarak katkıda bulundum. Kitapta yer alan tanıklıklar arasında, Fujita'nın eşi Yuki'nin yazmış oldukları sanatçıyı ve eserlerini son derece etkili bir biçimde anlatıyor.

Mualla'nın Tüm Eserleri derlemesinin birinci cildini tamamlayabilmek için, bilgi, fotoğraf toplama ve çeşitli araştırmalarla geçen 10 yıllık bir çalışma gerekli oldu. Bu tip bir çalışma için gayet normal bir süre..

Mualla'nın resim dünyasını nasıl tanımlarsınız ?

Pek ikna edici olmayan birkaç kübist deneme dışında, Mualla daha ziyade figüratif bir sanatçı. İşlediği temalar, pazarlar, barlar, natürmortlar, sokakta gezinen insanlardan kaynaklanıyor. Konu edindiği, takriben on değişik tema var. Çalışmaları ilk başlarda, renk ve desen ağırlıklı olsa da, eserleri zamanla daha basitleşecek, dışavurumculuk ve lekecilik ön plana çıkacaktı. Mualla spontan bir kişilik. İçgüdüsel bir hareketle detayları öze indirgeyecek, resimlerinde asgari sentetik bir vizyon geliştirerek eserlerini seyredenlerde görsel bir şok yaratacaktı.

Kimlerle ilişkide bulundu ?

Birinci ve İkinci Dünya Savaşları arasında Türkiye'deki sanat ortamı yeni yeni gelişmeye başlıyor. Sanatçının geçimini sağlaması öyle kolay değil. O dönemde Mualla'nın en sağlam destekçilerinden biri Abidin Dino olacak. 1938 yılında Paris'e yerleşen Mualla, Braque, Friesz, Lhote, Metzinger ve Paris Ekolünün çoğu sanatçıları tanımış olmasına rağmen hiçbir gruba dahil olmayacak. Picasso Mualla'ya bir desen hediye edecek, ama kendisi, üç gündür doğru dürüst yemek yiyemediğinden bunu derhal satacaktır. Mualla, kaldığı küçücük dairelerde veya otel odalarında şaheserler yaratan yapayalnız bir sanatçdır.

Hemen dikkat çeken, renklerdeki güç. Bu renkler mi Mualla'ya yön veriyor?

Mualla, 1920 ile 1926 yılları arasında Berlin'de Güzel Sanatlar akademisine devam edecek. Blaue Reiter grubu sanatçılarından ona miras kalan, ana renklerden oluşan bir palet, ve resimlerinde, perspektivin neredeyse bulunmadığı, cepheden tasvire dayalı bir stil. Basitleştirilmiş bir renk terkiibinden hareket eden sanatçı, fırçasının ucuyla, birbirleriyle örtüşen kısa hatlar çizerek şekilleri belirsiz konturlar yaratacaktı. Fon, şekil, çizgiler ve renkler arasındaki bu karışık alışımın, beklenmedik şekilde uyumlu bir bütünle sonuçlanması Mualla'nın en önemli hüneridir.

Sevecen olduğu kadar asosyal bir kişilik yanılmıyorsam...

Kendini regresif olarak tanımlayan Mualla asi bir kişilik. Zulme uğradığını sandığı anlarda da kavgacı. Bazen, bastırılmayan dürtülerle hareket eden ve sabretme kabiliyetine kesinlikle sahip olamayan bir çocuk gibi.

Böylesine bir kişilik, sanat dünyasında yer edinmesini engellemiştir herhalde..

Marcel Bernheim, Dina Vierny, Renou et Poyet gibi önemli galerici ve tablo satıcıları Mualla'ya ilgi duymuşlarsa da, sanatçının kötü karakteri ve dengesiz davranışları tüm bu projeleri boşa çıkaracaktı. Sanatçının, taahhütlerini yerine getirmekten aciz oluşu tabii ki olumsuz sonuçlar verecekti.

Paris sokaklarında, o dönemin birkaç yüz Frangını kazanabilmek için, kolunun altında desen kartonunu taşıyarak başıboş dolaşıyordu. Bohem bir yaşamdan mı söz ediyoruz ?

Kısıtlı sayıdaki yakın tanıdıklarının kapısını çaldıktan sonra, resimlerini pazarlayabilmek için ve dayanacağı ciddi bir ticari yapı olmadığından, Mualla'nın yapabileceği tek şey guvaşlarını Paris kahvelerinin teraslarında satmaya çalışmaktı. Bohem bir yaşam sürdürdüğünden ve bundan haz aldığından değil, günlük ihtiyaçlarını karşılamak zorunda olduğu için...

Maddi açıdan zor durumda olduğundan eserlerini kağıt üzerine yapıyor. Çok az tuval yapmasındaki neden bu mu ?

Mualla'nın her gün guvaş yapmasındaki asıl neden, kağıt satihın sanatçının resim tekniğine ve spontan jestine daha uygun olması. Üstelik, kuruma süresi de gerektirmiyor. Eserleri depolama ve istifleme derdi olmadığı gibi, kullanılan malzeme de sudan ucuz. Mamafi, Mualla'nın ender refah dönemlerinde yapmış olduğu bazı tuval çalışmalar da yok değil.

Bugün artık durum tamamen farklı tabii. Mualla'nın önemli bir kotası oluştu. Nasıl gelişti bu ? Türk ve Avrupa piyasaları arasında Mualla'nın fiyatları arasında bir denge var mı ?

Önemli bir düşüşün ardından Mualla'nın kotası 2000'li yıllardakine geri döndü. Küçük boyları 2000 euroya, daha büyük ve güzel olanları ise 10.000 eurodan itibaren edinmek mümkün. Özellikle başarılı olan bazı büyük boylar 30.000 euronun üzerine çıktıysa da bu tip fiyatlar henüz istisnai. Türk Lirasının zayıflığına rağmen, müzayede sonuçlarında Türkiye ve Avrupa arasında belirli bir uyum var.

Mualla'nın koleksiyoncuları kimler ? Eserlerinde ne arıyorlar ?

Koleksiyoncuların önemli bir bölümü Türk. Avrupa'da Mualla'nın işlediği tüm konulara talep olsa da, Türkiye'de rağbet gören temalar daha ziyade sokak sahneleri veya bar ve lokanta resimleri.

Marc Ottavi ve Kerem Topuz, *Catalogue raisonné de l'œuvre de Fikret Moualla 1903-1967*, Birinci Cilt, Paris, 2019, 554 sayfa, 2500'e yakın eser.